

YTTRANDE

Dnr Ju2016/01065/L6

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 22 mars 2016

Några frågor om offentlighet och sekretess (Ds 2016:2)

Sammanfattande synpunkter

Svensk biblioteksförning har i sitt remissvar uteslutande valt att yttra sig över förslaget rörande enskildas användning av informationsteknik på bibliotek. Svensk biblioteksförning välkomnar förslaget att utöka bibliotekssekretessen så att den även omfattar enskildas användning av informationsteknik på biblioteken. Svensk biblioteksförning har upprepade gånger påtalat behovet att modernisera lagstiftningen på detta område för att säkerställa biblioteksbesökarens rätt till personlig integritet.

Motivering

I bibliotekslagens ändamålsparagraf (§2) anges att: "Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning."

En grundläggande förutsättning för den fria åsiktsbildningen är *yttrandefrihet*, *informationsfrihet* och *rätt till personlig integritet*. Detta omnämns bland annat i FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna. I artikel 19 definieras informationsfrihet som en mänsklig rättighet: "Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser."

Rätten till personlig integritet omfattas av artikel 12: "Ingen får utsättas för godtyckligt ingripande i fråga om privatliv, familj, hem eller korrespondens och inte heller för angrepp på sin heder eller sitt anseende."

De internationella biblioteksförningarnas världsfederation IFLA (*The International Federation of Library Associations and Institutions*) har också antagit flera manifest som behandlar informationsfrihet och integritet inom biblioteksväsendet. IFLA:s internetmanifest säger bland annat att: "Bibliotek och informationstjänster ska respektera användarnas integritet och behandla uppgifter om resurser dessa använder med konfidentialitet." I IFLA:s uttalande om integritet i biblioteksmiljöer från 2015 rekommenderas bibliotek att agera för att begränsa insamlingen av användardata och vilka tjänster besökarna använder, samtidigt som möjligheterna att göra det kan vara begränsade på grund av bland annat kommersiella aktörers intressen eller policys hos huvudmännens IT-avdelningar.

Stödet för biblioteksanvändares rätt till personlig integritet är således omfattande och det är hög tid att den svenska lagstiftningen ändras på detta område. När bibliotekssekretessen för lån, reservation eller annan form av beställning infördes, fanns inte dagens möjligheter till informationsteknik i biblioteksverksamhet som finns idag, vilket gjort nuvarande reglering omodern.

Idag erbjuder bibliotek besökare omfattande möjligheter att använda informationsteknik för studier, informationssökning, kontakter med omvärlden med mera. Biblioteken håller också kurser för ovana användare och arbetar på olika sätt för att öka den digitala delaktigheten och rusta människor för att navigera i informationsamhället. Biblioteken är en viktig aktör i att öka kunskapsnivån i det som med ett samlingsbegrepp kallas medie- och informationskunnighet.

I takt med den snabba tekniska utvecklingen och de ökade möjligheterna till informationssökning finns också debatten om övervakning och möjligheterna att spåra, övervaka och lagra data om användare och deras digitala beteende. Sökmotorer, sociala medier och andra applikationer lagrar i dag stora mängder data om sina användare, oftast i kommersiella syften. Dessa möjligheter kan också användas av myndigheter i syfte att kartlägga och övervaka individer och grupper.

Bibliotekens arbete med medie- och informationskunnighet och den pågående debatten om övervakning gör behovet av integritet på biblioteken än mer aktuell. Svensk biblioteksförning välkomnar därför förslaget till lagändring.

Biblioteken måste också ta ställning till hur användardata ska hanteras, lagras och i vilken omfattning dessa data delas med tredje part som tillhandahåller applikationer för exempelvis e-böcker. Det är väsentligt att biblioteken har möjlighet att hävda användarnas integritet och att bibliotekshuvudmännen tar ansvar för att så kan ske. Frågan om integritet är dock betydligt bredare än det som omfattas av förslaget till lagändring, och bör därför bli föremål för särskild utredning.

I detta ärende har Svensk biblioteksförnings styrelse beslutat. Björn Orring har varit föredragande.